

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Фалько Єліна Артурівна

УДК339.9:338.48(043.3)

**РОЗВИТОК ІНФОРМАТИЗАЦІЇ
МІЖНАРОДНОГО ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Спеціальність 08.00.02 – світове господарство
і міжнародні економічні відносини

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів – 2015

Дисертацією є рукопис.

Дисертація виконана на кафедрі менеджменту та туристичного бізнесу Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Науковий керівник доктор економічних наук, професор
Мешко Наталія Петрівна,
Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара, завідувач кафедри
менеджменту та туристичного бізнесу.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Мальська Марта Пилипівна,
Львівський національний університет
імені Івана Франка, завідувач кафедри туризму;

кандидат економічних наук, доцент
Відякіна Марія Миколаївна,
Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри світового господарства
і міжнародних економічних відносин.

Захист дисертації відбудеться «___» травня 2015 р. о _____ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.051.21 Львівського національного університету імені Івана Франка за адресою: 79000, м. Львів, вул. Січових Стрільців, 19, аудиторія 205.

Із дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка (79000, м. Львів, вул. Драгоманова, 5).

Автореферат розіслано «___» квітня 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
к. е. н., доцент

Ю. Б. Федунь

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Глобальна інформатизація останнього десятиліття сприяла розширенню сегментів ринку туристичних послуг і посиленню впливу туристичного бізнесу на макроекономічні показники національних економік. Проблеми розвитку і наслідків упровадження інформаційних технологій щільно пов'язані з техноглобалізмом і теоріями інноваційного розвитку світової економіки. Зміна технологій та інформатизація суспільства суттєво вплинули на розвиток економіки туризму, що зумовлює необхідність науково-теоретичного обґрунтування сучасних тенденцій глобального ринку туристичних послуг.

Теоретико-методологічні засади глобалізації світової економіки сформульовані у працях зарубіжних учених У. Бека, І. Валлерстайна, Дж. Гелбрейта, Е. Гідденса, М. Джонса, Е. Кофмана, Е. Макґрю, Д. Модельські, П. Муллера, Дж. Перратона, Дж. Раггі, Дж. Розенау, Дж. Сакса, Дж. Томпсона, М. Уотерса, Х. Фрідмана, Ф. Фукуяма, Д. Хелда, П. Херста зокрема. Проблеми глобалізації висвітлені у працях українських економістів-міжнародників О. Білоруса, С. Боринця, І. Бураковського, А. Гальчинського, Д. Лук'яненка, В. Новицького, Ю. Пахомова, О. Плотнікова, А. Поручника, О. Рогача, А. Румянцева, В. Сіденка, О. Скаленка, Н. Стукало, А. Філіпенка та ін.

Тенденції розвитку ринку туристичних послуг досліджували В. Азар, М. Біржаков, Д. Боуен, Ю. Веденін, Н. Восколович, В. Гуляєв, І. Зорін, М. Кабушкін, В. Квартальнов, М. Мальська, А. Мазаракі, Д. Мейкенз, С. Мельниченко, Г. Папірян, В. Преображенський, В. Сенін, Т. Сокол, Т. Ткаченко, Г. Харріс, А. Чудновський, Л. Шульгіна та ін.

Вагомий внесок у дослідження сфери розвитку інформаційних технологій зробили науковці та практики, зокрема В. Готинян, Г. Галузинський, В. Квартальнов, С. Мельниченко, Н. Орленко, Г. Папірян, Н. Пінчук, А. Семененко, М. Скопень, О. Томченко. Використання новітніх інформаційних технологій у діяльності підприємств туристичної сфери та туризмі загалом вивчали С. Арімов, О. Виноградова, О. Губанова, А. Демаш, М. Єфремова, Н. Мешко, Ю. Миронов, М. Скопень та ін.

Визначальними ознаками міжнародного туристичного бізнесу є не лише використання інформаційних технологій, а й дифузія та інтеграція різних видів послуг і виробництв, які прямо чи опосередковано формують глобальні ресурси туристичних послуг. Відбувається монополізація інформаційного простору шляхом створення глобальних розподільчих систем, які концентрують міжнародні грошові надходження від надання туристичних послуг і формують фінансову політику у сфері туристичного бізнесу. Загальних методологічних підходів до дослідження зазначених процесів поки що не сформовано. Недостатньо вивченим залишається вплив ступеня інформатизації туристичного бізнесу на формування конкурентних переваг країн з трансформаційною економікою на ринку туристичних послуг, що й зумовлює актуальність дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до напряму держбюджетної науково-дослідної роботи кафедри менеджменту та туристичного бізнесу Дніпропетровського

національного університету ім. Олесья Гончара Міністерства освіти та науки України за темою «Диверсифікація форм та методів комерціалізації науково-технічних розробок в умовах глобальної технологічної інтеграції» (номер державної реєстрації 0112U000201) та за темою «Розвиток корпоративного менеджменту в умовах транснаціоналізації світової економіки» (номер державної реєстрації 0113U003044).

Метою роботи є поглиблення теоретико-методичних засад дослідження процесу інформатизації туристичного бізнесу в умовах глобалізації та розробка практичних рекомендацій щодо розширення державної підтримки розвитку інформатизації суспільства в контексті забезпечення конкурентних переваг суб'єктів туристичного бізнесу на глобальному ринку.

Дослідження поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- дослідити науково-теоретичні засади розвитку туристичного бізнесу в умовах глобалізації;
- дослідити інституціональні основи міжнародного регулювання туристичного бізнесу за сферами інформатизації;
- обґрунтувати теоретико-методологічні засади дослідження розвитку інформатизації туристичного бізнесу як складової світової економіки;
- проаналізувати тенденції та структурні зміни ринку туристичних послуг у контексті глобальної інформатизації туристичного бізнесу;
- оцінити вплив інформатизації на конкурентні переваги країн на глобальному ринку туристичних послуг;
- визначити тенденції розвитку інфраструктурного забезпечення інформатизації міжнародного туризму;
- ідентифікувати фактори впливу на розвиток інформатизації туристичного бізнесу в умовах глобалізації;
- сформулювати алгоритм управління розвитком міжнародного туризму в контексті формування глобальних конкурентних переваг національної економіки;
- запропонувати напрями вдосконалення розвитку інформатизації туристичного бізнесу в Україні.

Об'єктом дослідження є процес розвитку глобальної інформатизації туристичного бізнесу як сфери формування конкурентних переваг на ринку послуг країн, що інтенсивно розвиваються.

Предметом дослідження є науково-методологічні та концептуальні засади оцінки процесу інформатизації туристичного бізнесу в мегарегіонах світу та країнах з різним рівнем розвитку сфери інформаційних послуг у просторово-часовому вимірі.

Методи дослідження. Теоретичною й методологічною основою дослідження послужили концептуальні положення економічної теорії, публікації провідних вітчизняних і зарубіжних науковців з проблем розвитку інформатизації суспільства та інноваційних процесів туристичного бізнесу в умовах глобалізації.

У процесі дослідження використано діалектичний метод наукового пізнання, а також загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: метод

історичного аналізу (для стадійного аналізу розвитку співпраці України з міжнародними організаціями у сфері бронювання авіатрансферів); метод абстрактно-логічного аналізу (для визначення алгоритму управління розвитком міжнародного туризму в контексті формування глобальних конкурентних переваг національної економіки); методи аналізу та синтезу; методи кількісного і порівняльного аналізу (для аналізу тенденцій розвитку ринку туристичних послуг і структурних змін в інфраструктурному забезпеченні інформатизації туристичного бізнесу), а також методи експертних оцінок і методи математичної статистики (для факторного аналізу показників туристичної сфери країн світу та мегарегіонів). Для визначення залежності між показниками доходів від туристичного бізнесу країн на глобальному ринку та ступенем інформатизації суспільства використовувалися статистичні методи.

Інформаційною базою дослідження слугували наукові праці та звіти вітчизняних й іноземних фахівців, присвячені проблемам розвитку ринку туристичних та інформаційних послуг, матеріали науково-практичних конференцій, періодичні видання. Емпіричною базою дослідження слугували офіційні джерела статистичної інформації: ЮНВТО, Світового банку, звіти Організації економічного співробітництва та розвитку, матеріали Конференції ООН з торгівлі та розвитку, матеріали офіційного сайту Туристичної асоціації України, звіти Державної служби статистики України, інші інформаційні видання.

Наукова новизна одержаних результатів. У дисертації поглиблено науково-теоретичні та концептуальні засади дослідження розвитку туристичного бізнесу в країнах з різним ступенем інформатизації суспільства у просторово-часовому вимірі; розроблено науково-практичні рекомендації щодо посилення державної підтримки інформатизації туристичного бізнесу України в контексті глобалізаційних процесів.

У процесі дослідження одержано наукові результати, що містять наукову новизну і характеризують особистий внесок автора в розробку окреслених проблем:

уперше:

розроблено критеріальний тримірний формат оцінювання розвитку інформатизації туристичного бізнесу в умовах глобалізації: за макроекономічними показниками (дохід країни; рівень соціально-економічного розвитку); за показниками туристичної активності (показник надходжень від туризму – загальний обсяг; показник надходжень від туризму – % ВВП; торговельний баланс за туристичними послугами; показник прибуття до країни туристів – загальний обсяг; показник кількості суб'єктів туристичних послуг); за показником інформатизації суспільства (частка користувачів інформаційних засобів у всьому населенні, %, застосування якого дало змогу виокремити серед 157 країн світу 8 кластерів із характерними ознаками. Цей метод оцінювання інформатизації туристичного бізнесу країн може бути використаний для дослідження інформатизації інших сфер діяльності;

удосконалено:

– концепцію сутності глобальної інформатизації туристичного бізнесу, що розглядається як спрямований процес системної інтеграції комп'ютерних

засобів, інформаційних і комунікаційних технологій у глобальному інформаційному просторі з метою виявлення нових загальносистемних властивостей, що дають змогу ефективно організувати виробництво туристичних послуг, комплектування, реалізацію і споживання туристичного продукту з максимальним ступенем його індивідуалізації в просторі і часі; доведено, що країни з високим ступенем розвитку інформатизації суспільства і туристичного бізнесу домінують на глобальному ринку туристичних послуг;

– науково-теоретичні засади дослідження розвитку сучасних світогосподарських процесів: підходи до визначення феноменів і суперечностей глобалізації шляхом обґрунтування сутності, ролі та впливу глобальної інформатизації на процеси розвитку світового й національних ринків туристичного бізнесу; установлено, що глобальна інформатизація стала одним з основних трендів у міжнародному туризмі, який супроводжуються розвитком віртуальної інфраструктури та монополізацією глобального ринку розподільних систем бронювання, що підтверджується концентрацією часток ринку та фінансових потоків у трьох компаніях: Amadeus, Sabre, Travelport, сфери впливу яких розташовані в межах мегарегіонів туристичного бізнесу;

– теоретико-методичні основи якісного та кількісного аналізу факторів впливу на розвиток туристичного бізнесу за умов глобалізації: сформовано та апробовано алгоритм дослідження впливу інформатизації туристичного бізнесу на структурні зміни глобального туристичного ринку та формування конкурентних переваг країн у сфері міжнародного туризму, у якому структурно-логічно поєднано сукупність методів експертних оцінок, кореляційного та регресивного аналізу; обґрунтовано необхідність застосування ранжування макроекономічних показників за ступенем інтенсивності (ТОП, високий, середній, низький) як важливої передумови отримання достовірних результатів дослідження туристичного бізнесу країн з різним ступенем інформатизації суспільства;

– науково-методичні засади типології країн світової економіки: розроблено кластеризацію країн світової економіки за рівнем туристичної активності та ступенем інформатизації суспільства; отримані результати можуть слугувати науково-методичним підґрунтям для моніторингу динаміки інформатизації туристичного бізнесу у країнах світу і структурних зрушень ринку туристичних послуг відповідно до принципів системного підходу;

набули подальшого розвитку:

– науково-теоретичні засади дослідження розвитку світового ринку туристичних послуг: загальною тенденцією на глобальному туристичному ринку є домінування країн з високим рівнем економічного розвитку, у яких ступінь інформатизації суспільства є також високим: у координатах глобального туристичного ринку 30 % таких країн становлять країни-експортери туристичних послуг, туристично-активні країни, їхні доходи від туристичних послуг сягають середніх чи високих галузевих показників;

– дослідження природи структурних змін на глобальних ринках: ідентифіковано стан розвитку світового ринку туристичних послуг як інвестиційно привабливий: щорічні темпи приросту інвестицій починаючи з

2011 р. у середньому перевищували понад 3,5 %, спостерігається диверсифікація капітальних інвестицій у розвиток туризму за джерелами надходжень і регіонами; якісно змінюється структура туристичних послуг у бік зростання попиту на ті, що мають найбільше інформаційне забезпечення через системи Інтернету та мобільного зв'язку;

– обґрунтування напрямів реформування науково-технічної політики України з позицій стимулятивної, захисної та регуляторної функції: обґрунтовано необхідність удосконалення алгоритму системи управління розвитком інформатизації туристичного бізнесу шляхом децентралізації окремих функцій.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що здійснені розробки теоретико-методологічного та науково-практичного характеру формують організаційно-економічну основу моніторингу процесів інформатизації туристичного бізнесу в умовах глобалізації.

Основні положення дисертаційного дослідження впроваджені у практичну діяльність організацій: Придніпровського наукового центру НАН України в частині реалізації державної політики у сфері інноваційного розвитку регіонів у межах п'ятого та шостого завдань «Регіональної програми інноваційного розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року» (довідка №15/60 від 20.04.2015 р.); Дніпропетровської торгово-промислової палати в частині підвищення ступеня інформатизації діяльності підприємств туристичного бізнесу та формування нових інтернет-ресурсів суб'єктів підприємництва (довідка №801/13-08 від 21.04.2015 р.); Національного центру аерокосмічної освіти молоді ім. О. М. Макарова в частині реалізації державної молодіжної політики у сфері аерокосмічної освіти та в процесі підготовки і перепідготовки молодих фахівців в аерокосмічній галузі (довідка № 9 від 19.01.2015 р.); туристичної компанії «Van-Tour» в частині розширення діяльності, спрямованої на освоєння нових сегментів ринку туристичних послуг (довідка № 15-24-14 від 15.11.2014 р.).

Результати дослідження також використовувалися при розробці та проведенні лекційних і практичних занять з дисциплін «Організація туристичного бізнесу», «Інформаційні системи та технології в туристичній індустрії» та «Туропереїтинг» для студентів факультету міжнародної економіки Дніпропетровського національного університету ім. Олеса Гончара (акт про впровадження від 30.12.2014 р.). Теоретичні положення, результати аналізу та висновки дисертації можуть бути використані при викладанні відповідних курсів у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах для підготовки фахівців у сфері міжнародного туризму.

Особистий внесок здобувача. Усі результати, викладені в дисертації, отримані здобувачем самостійно та знайшли відображення в опублікованих працях автора. З робіт, які були опубліковані у співавторстві, використані лише ті ідеї та матеріали, які належать автору особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні висновки, пропозиції та рекомендації дисертаційного дослідження доповідались й отримали схвалення на міжнародних і галузевих науково-практичних конференціях: «Наслідки фінансово-економічної кризи і перспективи економічного зростання в Україні» (м. Дніпропетровськ, 2010 р.); «Стратегія

економічного розвитку країн в умовах глобалізації» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.); «Сталий розвиток промисловості та суспільства» (м. Кривий Ріг, 2012 р., 2013 р., 2014 р.); «Інвестиційні та інноваційні пріоритети діяльності економічних суб'єктів» (м. Одеса, 2013 р.); «Механізм регулювання міжнародних економічних відносин» (м. Київ, 2013 р.); «Перспективи економічного зростання: теоретичні та практичні аспекти» (м. Одеса, 2014 р.); «Моделювання та прогнозування соціально-економічних процесів» (м. Львів, 2015 р.); «Економіка, підприємництво та бізнес-культура: трансформації в умовах розвитку інновацій» (м. Херсон, 2015 р.); «Стратегії економічного розвитку країн в умовах глобалізації» (м. Дніпропетровськ, 2015 р.); «Стратегії глобальної конкурентоспроможності: соціально-економічний вимір» (м. Черкаси, 2015 р.); «Управління економічними системами: концепції, стратегії, інновації» (м. Київ, 2015 р.); «Проблемы устойчивости социально-экономического развития в условиях глобализации» (м. Душанбе, 2015 р.).

Публікації результатів дослідження. Основні положення і результати дисертаційного дослідження викладено у 25 наукових працях (загальним обсягом 8,6 д. а., з яких особисто автору належить 7,9 д. а.), у тому числі в 1 колективній монографії, 1 статті у міжнародному науковому виданні, 5 статтях у наукових фахових виданнях України, 1 статті у науковому виданні України та 17 матеріалах конференцій.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел з 218 найменувань і додатків на 57 сторінках. Зміст дисертації викладено на 212 сторінках друкованого тексту, включаючи 71 рисунок на 32 сторінках, 64 таблиці на 36 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету й завдання дослідження, його предмет і об'єкт, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У **першому розділі** «Теоретико-методичні засади розвитку інформатизації туристичного бізнесу в умовах глобалізації» досліджено теоретичні основи розвитку міжнародного туристичного бізнесу в умовах інформатизації суспільства під впливом глобалізаційних процесів; систематизовано міжнародні інституції, які регулюють різні сфери інформатизації туристичних послуг у глобальному середовищі; обґрунтовано критерії оцінювання впливу глобальної інформатизації туристичного бізнесу на розвиток національних економік країн світу.

На підставі результатів аналізу науково-теоретичних джерел сформульовано висновок про те, що процес інформатизації туристичного бізнесу не варто виокремлювати як об'єкт дослідження, а поняття «інформатизація суспільства» науковці визначають: як процес, як сукупність процесів чи етап розвитку. Обґрунтовано, що інформатизація туристичного бізнесу набула глобальних масштабів, запропоновано авторське визначення глобальної інформатизації

туристичного бізнесу, напрямів його розвитку. У межах цього дослідження під об'єктом глобального процесу інформатизації туристичного бізнесу слід розуміти сукупність систем інформаційних ресурсів, технологій, засобів, що використовуються для виробництва туристичних послуг, комплектування, реалізації та споживання туристичного продукту. Доведено, що розвиток інформатизації є передумовою зміни виробництва туристичних послуг: змінюється матеріальна і технологічна основа туристичного бізнесу, важливого значення набувають керівні й аналітичні інформаційні системи, створені на основі ІТ-технологій та інтернет-мереж.

Виокремлено сфери інформатизації туристичного бізнесу в глобальному середовищі, систематизовано міжнародні організації, які регламентують розвиток міжнародного туристичного бізнесу за масштабами та функціональним призначенням їх діяльності. Виокремлено регулятивні функції міжнародних організацій глобального та локальних рівнів за сферами впливу на стандарти якості туристичних послуг у галузі авіатрансферів. Усі міжнародні й регіональні туристичні організації здебільшого є неурядовими й об'єднують різноманітні громадські та приватні структури, діяльність яких спрямована на поліпшення якості туристичних послуг. Удосконалювати інституціональні засади розвитку туристичної інфраструктури України необхідно з урахуванням внутрішніх факторів і, що не менш важливо, факторів глобальної інформатизації туристичного бізнесу.

Сформульовано гіпотезу, згідно з якою глобальна інформатизація туристичного бізнесу, що особливо пожвавилася в останнє десятиліття, вплинула на монополізацію ринку туристичних послуг і перерозподіл грошових надходжень від туристичної діяльності між країнами та мегарегіонами світу. Запропоновано алгоритм дослідження впливу інформатизації туристичного бізнесу на структурні зміни глобального туристичного ринку та формування конкурентних переваг країн у сфері міжнародного туризму.

У другому розділі «Глобальні тенденції розвитку інформатизації міжнародного туристичного бізнесу» визначено й описано основні тренди розвитку глобального ринку туристичних послуг; оцінено фактори впливу інформатизації на конкурентні переваги країн на глобальному ринку туристичних послуг; виконано аналіз інфраструктурного забезпечення розвитку інформаційних послуг у міжнародному туризмі.

На підставі проведеного аналізу обґрунтовано, що глобальний ринок туристичних послуг розвивається швидкими темпами: динаміка міжнародних туристичних потоків у 2003–2013 рр. демонструє стійку позитивну тенденцію (окрім 2009 р.), а середньорічний приріст міжнародних потоків туристів коливається в межах 4–6 %, що перевищує прогнозні показники. Виокремлено п'ять мегарегіонів глобального ринку та їхні визначальні ознаки; доведено, що протягом останніх десяти років міжнародні потоки туристів зростають у всіх регіонах, найбільшим приріст в'їзного туризму був у регіоні Азії та Океанії. Виявлено нерівномірність туристичної активності в мегарегіонах: зміщення попиту на туристичні послуги в Азії та Океанії та зменшення туристичних потоків, спрямованих в Європу та Америку. І хоча Європа стала приваблювати

туристів менше, проте висока якість послуг європейського туристичного бізнесу є важливою конкурентною перевагою і дає Європі змогу залишатися лідером серед мегарегіонів глобального ринку з часткою 51,75 % міжнародних потоків (табл. 1).

Таблиця 1

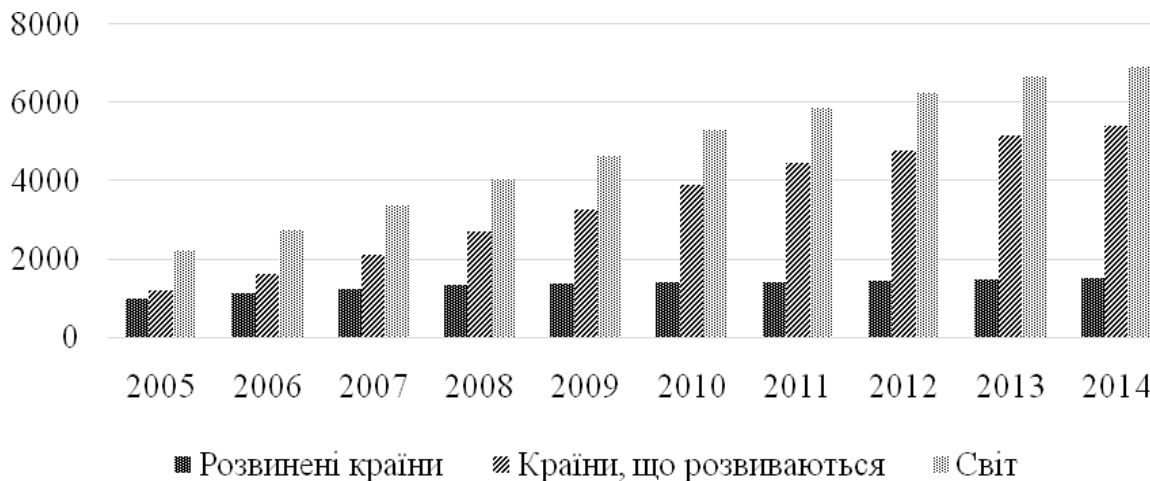
Порівняльна структура міжнародних туристичних потоків у 2003 та 2013 рр.

Країна	Туристичні потоки, млн осіб		Приріст за період, %	Частка у загальному обсязі, %		Приріст частки за період, %
	2003	2013		2003	2013	
Європа	406	563	38,67	58,76	51,75	-7,01
Азія і Океанія	112	248	121,43	16,21	22,79	6,59
Америка	115	169	46,96	16,64	15,53	-1,11
Африка	29	56	93,10	4,20	5,15	0,95
Ближній Схід	29	52	79,31	4,20	4,78	0,58
Всього	691	1088	57,45	100,00	100,00	

На основі аналізу динаміки темпів зростання ВВП за рахунок доходів від міжнародного туризму виявлено тенденцію до збільшення загального обсягу надходжень; відносні показники приросту підтверджують сталу позицію на рівні близько 5 % щорічного зростання. Динаміка надходжень від міжнародного туризму за регіонами у 2005–2013 рр. значною мірою відповідає динаміці зростання інтернет-користувачів у цих регіонах. Спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості клієнтів туристичного бізнесу – користувачів глобальної мережі в країнах, що розвиваються й інтенсивно нарощують використання інформаційних продуктів мобільного зв'язку (рис. 1, 2).

Рис. 1. Динаміка кількості користувачів інтернету за 2005–2014 рр., млн осіб

Рис. 2. Динаміка кількості користувачів мобільних телефонів, млн осіб

Розвиток туристичного бізнесу позитивно впливає на стан ринку праці, сприяє зменшенню безробіття в країнах і регіонах, що знаходяться на шляху просування туристів, та у країнах призначення. Контингент зайнятих працівників у туристичній сфері умовно поділено на два сегменти: персонал, безпосередньо зайнятий у цій сфері, – його частка протягом останніх років була меншою за 40 %, і фахівців, які працюють у суміжних галузях економіки (понад 60 %). За 2008–2014 рр. приріст у першому сегменті становив близько 3,8 %, а у другому – 3,7 %.

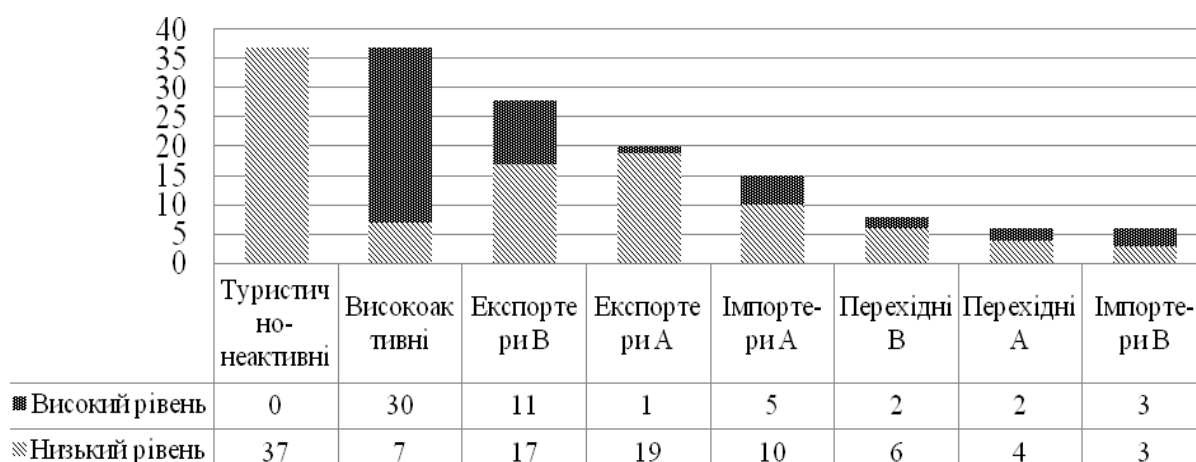
Порівняльний аналіз традиційних і нових туристичних продуктів послужив підставою для висновку про інноваційні зміни у структурі глобального ринку за продуктовими ознаками: по-перше, розширюються види туристичних продуктів з орієнтацією не на уподобання групи відвідувачів, а на задоволення індивідуального попиту; по-друге, розвиток інфраструктури для відпочинку, занять спортом, надання майстер-класів у різних сферах культури та підприємництва є передумовою нових «запитів» ринку туристичних послуг; по-третє, глобальне інформаційне середовище створює передумови для розвитку інноваційного підприємництва в туристичному бізнесі через надання послуг для кожного споживача за індивідуальним запитом шляхом використання глобальних ресурсів; по-четверте, зміщуються акценти та стираються ознаки типів туризму, запити споживачів здебільшого орієнтовані на певний «мікс туристичних послуг», які, згідно з класифікацією, належать до різних типів.

Дослідження на основі розробленого автором критеріального тримірного формату дало змогу оцінити ступінь впливу інформатизації на конкурентні переваги країн на глобальному ринку туристичних послуг і виокремити вісім кластерів країн світу з характерними ознаками (табл. 2).

Кластеризація країн на глобальному туристичному ринку за критерієм ступеня інформатизації економіки

Тип активності країн на глобальному туристичному ринку	
1	<p>Експортери туристичних послуг Це країни, які експортують туристичні послуги, тобто показник прибуття туристів до них є високим. Частина країн є залежними від туристичного бізнесу, оскільки частка надходжень від туризму у загальному обсязі їх експорту вагома. Частина – країни з диверсифікованою економікою і високим ступенем інформатизації суспільства.</p>
	<p>Експортери А. Експортери з туристичнозалежною економікою. Дохід країн низький чи нижчий середнього, тобто це бідні країни, їх існування залежить головно від надання послуг туристам. Це переважно країни Центральної Америки, африканські та азійські держави. Відпочинок у державах такого типу порівняно дешевий.</p> <p>Експортери В. Експортери з туристичнонезалежною економікою. Дохід країн високий чи вищий від середнього. У таких держав є елітні курорти, місця для подорожей осіб з високим чи середнім достатком. Стабільність економіки та доходи громадян цих держав також залежать від кількості туристів, проте вартість відпочинку порівняно висока.</p>
2	<p>Високорозвинені країни з туристичнонезалежною економікою Країни з високим показником загального обсягу надходжень від туризму, але частка цих надходжень в обсязі експорту чи ВВП незначна. Ступінь залежності таких держав від надання туристичних послуг досить низький. Країни цього типу характеризуються високою туристичною активністю, а вартість відпочинку у них досить високою. Переважно, це європейські країни, США та інші розвинені країни з високим ступенем інформатизації суспільства.</p>
3	<p>Імпортери туристичних послуг Країни з трансформаційною економікою, здебільшого постсоціалістичні держави. У таких країн туристична та інформаційна сфери, інші ринки перебувають на стадії розвитку.</p>
	<p>Імпортери А. Пасивні імпортери з туристичнонезалежною економікою. Зовсім неактивні в туристичній сфері країни, надходження від туристичних послуг незначні. Економіка цих країн є цілком незалежна від туристичної діяльності і ступінь інформатизації не впливає на цю сферу бізнесу.</p> <p>Імпортери В. Імпортери туристичноорієнтовані. Обсяги надходжень від туризму в таких країнах утримуються на середньому рівні, тобто їх туристичний сектор досить розвинений, проте у структурі доходів частка туризму мала.</p>
4	<p>Країни з перехідною економікою – пасивні учасники ринку. <u>Перехідні А, В.</u> Країни з перехідною економікою, переважно постсоціалістичні держави. У таких країн туристична та інформаційна сфери та інші ринки перебувають на стадії розвитку.</p>
5	<p>Туристичнонеактивні країни. Країни з низьким рівнем доходу, бідні країни, головно азійські та африканські. Туристична активність у таких державах не набула ані форми імпорту, ані форми експорту туристичних послуг. Ступінь інформатизації низький.</p>

Більше половини країн з високим ступенем інформатизації суспільства – це країни з високим рівнем розвитку економіки, активні учасники ринку, їхня національна економіка достатньо диверсифікована і не є туристичнозалежною навіть за достатньо високого рівня розвитку туристичного бізнесу. Отже країни-імпортери та країни з перехідною економікою, які займають значно менший сегмент ринку (відповідно 13 і 7 %) мають можливість за рахунок інформатизації суспільства значно поліпшити умови для активізації туристичного бізнесу (рис. 3).

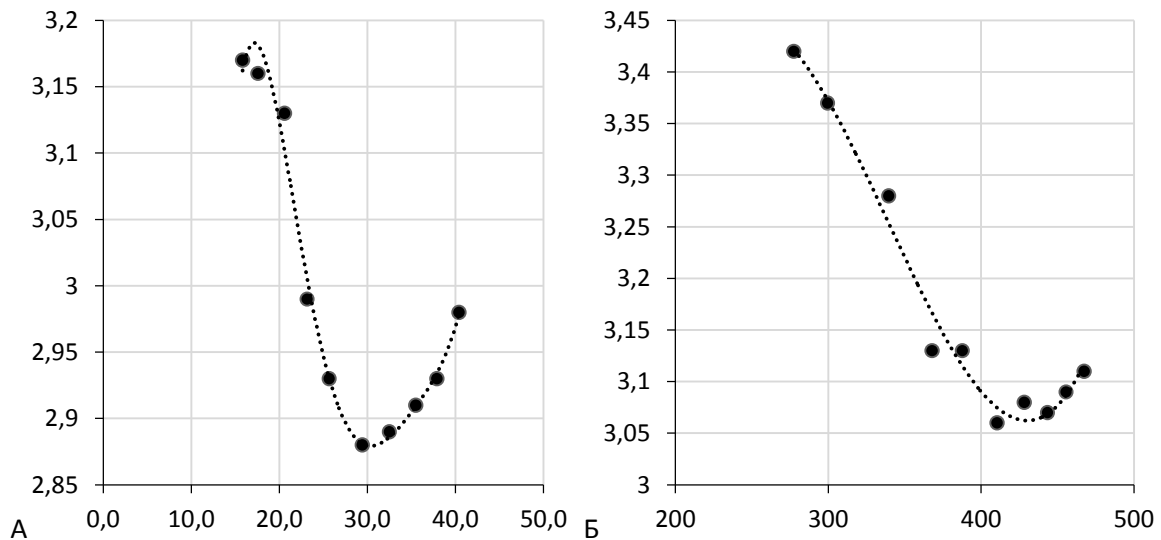

Рис. 3. Ранжування країн за туристичною активністю та ступенем інформатизації суспільства, одиниць

На підставі аналізу основних тенденцій розвитку глобальної туристичної інфраструктури з надання інформаційних послуг виявлено, що конкурентна боротьба посилюється на міжнародному ринку туристичних послуг між такими найбільшими глобальними розподільними системами, як Amadeus, Sabre та Travelport. Доведено, що між глобальними гравцями ринку розподілені сфери економічного впливу – мегарегіони туристичних послуг, що спричиняє поглиблення поляризації світової економіки за прибутками, доступом до сучасних інформаційно-технологічних засобів.

У третьому розділі «**Концептуалізація національної стратегії розвитку інформатизації туристичного бізнесу в контексті забезпечення його конкурентоспроможності**» проаналізовано фактори впливу на розвиток інформатизації туристичного бізнесу в мегарегіонах глобального ринку туристичних послуг; досліджено особливості систем управління розвитком туристичного бізнесу в країнах ЄС та в Україні; запропоновано напрями розвитку інформатизації туристичного бізнесу в Україні.

На основі проведеного регресійного та кореляційного аналізу математично доведено, що надходження від туристичного бізнесу на глобальному ринку туристичних послуг залежать від обсягів інвестицій у сферу телекомунікацій і ступеня інформатизації суспільства. Отримані коефіцієнти детермінації та побудовані графіки свідчать про адекватність моделей, побудованих для мегарегіонів туристичного бізнесу і глобального ринку загалом, проте показники детермінації дають підстави стверджувати про різний ступінь такої залежності (рис. 4).

Рис. 4. Регресія залежності надходжень від туристичних послуг до ВВП (% ВВП) і ступеня інформатизації суспільства: світ загалом (А) та Європа (Б)

На основі проведеного для України факторного аналізу за зазначеними критеріями сформульовано висновок про невідповідність отриманих результатів аналогічним моделям для Європи загалом, що пояснюється суперечливістю офіційної української статистики з туризму: за 2004–2013 рр. обсяг надходжень від туристичних послуг до ВВП в Україні знизився на 8,5 %, тоді як кількість користувачів Інтернету та туристичних потоків протягом цього ж періоду зросла майже у 12 разів.

Зважаючи на засади формування української стратегії розвитку туристичного бізнесу, можна констатувати, що для України характерна модель державного регулювання розвитку туризму, а серед країн Європи державну модель управління мають Польща та Велика Британія. Галузеві системи управління цих країн орієнтовані на формування позитивного іміджу країни та збереження і розвиток туристичних ресурсів. Ступінь розвитку інформатизації туристичного бізнесу в цих країнах Європи різний, проте вони є об'єктивно цікаві для порівняльного аналізу базових концепцій управління розвитком інфраструктури туристичного бізнесу в контексті євроінтеграційних орієнтирів України.

На підставі отриманих результатів дослідження запропоновано концептуальні положення щодо стратегії розвитку інформатизації туристичного бізнесу в Україні: стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва у сфері готельного, ресторанного, анімаційного бізнесу та ін.; зміна інституціональних умов здійснення міжнародних трансферів туристів для сприяння конкуренції у сфері авіаперевезень; упровадження у регіонах України набуло досвіду формування туристичного іміджу та розвитку туристичної інфраструктури, зокрема досвід у м. Львів; децентралізація системи управління галуззю; створення конкурентних умов, сприятливих для діяльності міжнародних компаній у сфері телекомунікацій тощо.

ВИСНОВКИ

1. Глобалізація як економічне, інформаційне, технологічне об'єднання світу розширює просторові та часові межі діяльності суб'єктів бізнесу не лише як реального сектору національної економіки за рахунок створення нових інформаційних туристичних продуктів, а й шляхом формування нового віртуального сектору глобальної економіки туризму, в якому туристичні компанії і споживачі туристичних послуг інтерактивно взаємодіють через систему Інтернету, що слугує віртуальним посередником глобального масштабу. Інформатизація туристичного бізнесу в останнє десятиліття набула глобальних ознак.

2. Більшість міжнародних організацій, що регулюють розвиток різних сфер туристичної діяльності, є приватними чи громадськими. Виокремлено два рівні міжнародних інституцій, які досліджують і регулюють процеси авіатрансферів у туризмі: 1) глобальний рівень – це ICAO, CANSO, IFATSEA, ATCA, NBAА, IATA, IKSANO; 2) локальний рівень – EUROCONTROL, ECAC, AFCAS, CACAS, ASECNA, LACAC та ін. На підставі аналізу співпраці України з міжнародними організаціями у сфері авіап перевезень виокремлено три організаційно-економічних етапи: радянський, становлення незалежності України та євроінтеграційний. Об'єктивно існує економічна доцільність Україні стати учасником єдиного європейського повітряного простору як напряму розвитку інфраструктури міжнародного туристичного бізнесу.

3. Науковим підґрунтям визначення вектора розвитку глобальної інформатизації туристичного бізнесу послужив системний підхід до виявлення чинників, що забезпечують взаємоузгодженість їх дії із зовнішнім та внутрішнім середовищем. Науково-теоретичні засади дослідження сучасних тенденцій на глобальному ринку туристичних послуг у координатах макроекономічних показників країн з різним ступенем інформатизації суспільства потребують подальшого вивчення. Запропоновано алгоритм дослідження впливу інформатизації туристичного бізнесу на структурні зміни глобального туристичного ринку та формування конкурентних переваг країн у сфері міжнародного туризму.

4. Глобальна інформатизація туристичного бізнесу вплинула на монополізацію ринку туристичних послуг та посилення його впливу на макроекономічні показники національних економік. Обґрунтовано, що туризм як специфічний вид діяльності охоплює безліч галузей економіки, які, своєю чергою, змінюються відповідно до запитів інформатизованого суспільства і вимог глобальної конкуренції, що в сукупності створює синергетичні ефекти у моделях сучасного міжнародного туристичного бізнесу. Процес глобальної інформатизації туристичного бізнесу вимагає зміни інституціональних основ управління та регулювання міжнародним туризмом, є передумовою структурних змін на глобальному та національних ринках туристичних послуг.

5. Структурні зміни на глобальному ринку туристичних послуг мають декілька характерних ознак: темпи зростання доходів від туристичної діяльності відповідають темпам зростання прибуттів туристів; збільшення доходів суб'єктів туристичного бізнесу залежить від зростання кількості користувачів Інтернету;

інформатизація туристичного бізнесу позитивно впливає на макроекономічні показники країн світової економіки: темпи зростання ВВП, приріст доданої вартості у сфері послуг, зменшення рівня безробіття.

6. Туризм чинить мультиплікативний вплив на зайнятість населення у регіонах його розвитку: це одна з небагатьох галузей економіки, у які залучення нових технологій не призводить до скорочення працюючого персоналу. Обґрунтовано важливість розвитку туризму в країнах, які мають трансформаційну економіку і відповідні туристичні ресурси, оскільки, поглинаючи більше робочої сили, туризм зменшує соціальну напругу в суспільстві, а сферу туризму можна розвивати і в період економічних криз, що є актуальним для країн Східної Європи та України.

7. Монополізація сфери управління вхідними грошовими потоками посилюється через глобальні розподільні системи бронювання. Використання інформаційних ресурсів збільшує доходи суб'єктів туристичного бізнесу від продажу турів, бронювання авіаквитків, готелів, інформаційних послуг: виторг від реалізації квитків шляхом онлайн-бронювань у світовій мережі за п'ятирічний період з 2006 по 2011 р. виріс більш ніж на 60 %. Виявлені тенденції у структурі доходів від міжнародного туристичного бізнесу в умовах глобального інформаційного простору підтверджують концепцію глобалізації світової економіки щодо посилення конкурентної боротьби між країнами за розподіл різних видів ресурсів. Поширення інновацій у сфері інформаційних технологій, активний обмін товарами, послугами, інвестиціями сприяє підвищенню ефективності функціонування національних економік, водночас поглиблюючи асинхронність і диспропорційність розвитку

8. Посилюється вплив ТНК економічно розвинених країн на перерозподіл фінансових потоків на глобальному ринку туристичних послуг: доходи від туристичних послуг економічно розвинених країн становлять 57 % усіх надходжень; країн, що розвиваються – 30 %, а країн з перехідною економікою – 13 %; джерела цих надходжень формуються в мегарегіонах світу: 42 % – Європа; 31,0 % – Азія та Океанія; 19,8 % – Америка; 4,1 % – Близький Схід; 2,9 % – Африка. Інтеграційні процеси на глобальному ринку туристичних послуг за умов інформатизації суспільства будуть поглиблюватися і це має бути предметом подальшого науково-теоретичних досліджень.

9. Глобальна інформатизація туристичного бізнесу у просторі розвивається нерівномірно: країни з розвиненими ринками та економікою мають кращі передумови для генерування та імплементації інноваційних технологій і рішень у туристичні послуги, а країни, що розвиваються, чи бідні держави, недостатньо інтегровані в глобальний інформаційний простір, мають обмежені можливості використовувати усі новітні засоби для модернізації своїх ринків чи роблять це дуже повільно. У деяких країнах спостерігається стрімкий розвиток обох цих ринків, інші ж країни характеризуються низькою активністю в таких сферах чи в одній з них. Є країни, в яких така залежність не підтверджується, до них зокрема належить і Україна, що потребує подальшого дослідження.

10. Розвиток нової фази інформатизації економічного розвитку світового господарства є наслідком глобалізації і має характерні ознаки у сфері надання

туристичних послуг: нові форми спілкування турагенцій з потенційними клієнтами та партнерами; оптимізація управління туристичними потоками через системи глобальних розподільних систем; прискорення процесів у сфері вхідних і вихідних грошових потоків завдяки розвитку електронної комерції; оптимізація товарного та фінансового ринків; збільшення кількості наукових відкриттів; випереджальне збільшення частки послуг порівняно із збільшенням частки товарів; масовий характер попиту та пропозиції; залежність рівня життя населення від ступеня інформатизації економіки країни; нові форми конкуренції тощо.

ПУБЛІКАЦІЇ АВТОРА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділи в монографіях:

1. Фалько Є. А. Теоретико-методологічні основи дослідження туристичного бізнесу в умовах глобалізації / Є. А. Фалько // Можливості та розвиток сучасного туризму: світовий та національний досвід : монографія / колектив авторів ; за заг. ред. В. М. Зайцевої ; Запорізький національний технічний університет. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2014. – С. 11–28. (0,8 д.а.).

Особистий внесок здобувача: досліджено теоретико-методологічні основи розвитку туристичного бізнесу в умовах глобалізації.

Публікації в наукових виданнях інших держав:

2. Falko Y. A. Scientific-theoretical framework of travel business informatization in globalized world / Y. A. Falko // Ekonomisti. International Scientific-Analytical Journal Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Paata Gugushvili Institute of Economics. – 2015. – N 1. – P. 41–49. (0,7 д. а.).

Публікації у наукових фахових виданнях:

3. Фалько Є. А. Інформатизація міжнародного туристичного бізнесу: світові тенденції і макроекономічний аспект / Є. А. Фалько // Вісник Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2015. – С. 84–92. (0,7 д. а.).

4. Фалько Є. А. Інформаційні послуги у розвитку міжнародного туристичного бізнесу країн світової економіки / Є. А. Фалько // Вісник Донецького національного університету. Серія В. Економіка і право. – 2014. – № 2. – С. 169–174. (0,7 д. а.).

5. Фалько Є. А. Аналіз інфраструктурного забезпечення розвитку інформаційних послуг у міжнародному туризмі / Є. А. Фалько // Економічний простір : збірник наукових праць. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2014. – С. 78–89. (0,7 д. а.).

6. Фалько Є. А. Розвиток туристичного бізнесу в умовах інформатизації світової економіки [Електронний ресурс] / Н. П. Мешко, Є. А. Фалько //

Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – № 2. – Режим доступу: <http://www.global-national.in.ua/issue-2-2014> (0,8/0,4 д. а.).

Особистий внесок здобувача: виявлено структурні зміни на глобальному ринку туристичних послуг за регіональною ознакою, за видом транспорту міжнародних трансферів туристів.

7. Фалько Є. А. Теоретико-методологічні аспекти дослідження глобалізаційних процесів в туристичному бізнесі / Є. А. Фалько // Вісник Криворізького національного університету. – 2014. – № 37. – С. 314–318. (0,4 д. а.).

Публікації в інших виданнях:

8. Фалько Е. А. Особенности менеджмента в туристическом бизнесе в условиях глобализации / Е. А. Фалько // Проблемы устойчивости социально-экономического развития в условиях глобализации : материалы Международной научно-практической конференции (Республика Таджикистан, г. Душанбе, 7–8 апреля 2015 г.). – Душанбе, 2015. – С. 78–81. (0,2 д. а.).

9. Фалько Є. А. Аналіз складових ефективності інноваційних впроваджень в туристичному бізнесі / Є. А. Фалько // Управління економічними системами: концепції, стратегії, інновації : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 27–28 березня 2015 р.). – К., 2015. – С. 36–39. (0,2 д. а.).

10. Фалько Є. А. Інноваційна складова у забезпеченні конкурентоспроможності туристичного бізнесу / Є. А. Фалько // Стратегії глобальної конкурентоспроможності: соціально-економічний вимір : матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Черкаси, 24 березня 2015 р.). – Черкаси, 2015. – С. 74–77. (0,2 д. а.).

11. Фалько Є. А. Особливості створення національної системи регулювання туристичного бізнесу / Є. А. Фалько, Є. Е. Стесенко // Стратегії економічного розвитку країн в умовах глобалізації : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпропетровськ, 26–27 березня 2015 року). – Дніпропетровськ, 2015. – С. 181–183. (0,2/0,1 д.а.).

Особистий внесок здобувача: сформовано алгоритм управління розвитком туристичного бізнесу України.

12. Фалько Є. А. Індустрія інформаційних послуг в туристичному бізнесі / Є. А. Фалько // Економіка, підприємництво та бізнес-культура: трансформації в умовах розвитку інновацій : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Херсон, 13–14 березня 2015 р.). – Херсон, 2015. – С. 42–45. (0,2 д. а.).

13. Фалько Є. А. Електронна комерція в міжнародному туристичному бізнесі / Є. А. Фалько, Н. П. Мешко // Моделювання та прогнозування соціально-економічних процесів : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 27–28 лютого 2015 року) / ГО «Львівська економічна фундація» : у 2 ч. – Львів : ЛЕФ, 2015. – Ч. 1. – С. 36–38. (0,2/0,1 д.а.).

Особистий внесок здобувача: визначено тенденцію збільшення вхідних грошових потоків від міжнародного туристичного бізнесу в країнах з високим рівнем економічного розвитку та інформатизації суспільства.

14. Фалько Є. А., Чернова А. В. Переваги та недоліки франчайзингу в міжнародному туристичному бізнесі / Є. А. Фалько, А. В. Чернова // Перспективи економічного зростання: теоретичні та практичні аспекти : збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 19–20 грудня 2014 р.) : у 2 ч. / ГО «Центр економічних досліджень та розвитку». – Одеса : ЦЕДР, 2014. – Ч. 1. – С. 30–31. (0,2/0,1 д. а.).

Особистий внесок здобувача: доведено об'єктивність зміни бізнес-моделей туристичного бізнесу в умовах інформатизації та глобалізації світової економіки.

15. Фалько Є. А. Аналіз економічних субфункцій туристичного бізнесу / Є. А. Фалько // Сталий розвиток промисловості та суспільства: матеріали Міжнародної науково-технічної конференції. – Кривий Ріг : ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2014. – Т. 1. – С. 61–62. (0,2 д. а.).

16. Фалько Є. А. Вплив туристичного бізнесу на економічний розвиток країн / Є. А. Фалько // Сталий розвиток промисловості та суспільства: матеріали Міжнародної науково-технічної конференції. Т. 1. – Кривий Ріг : ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2014. – С. 60–61. (0,2 д. а.).

17. Фалько Є. А. Глобальні тенденції розвитку міжнародного туризму / Є. А. Фалько // Механізм регулювання міжнародних економічних відносин: ХХVІІІ Міжнародна науково-практична конференція (м. Київ, 13–14 грудня 2013 р.) : у 2 ч. – К. : Аналітичний центр «Нова Економіка», 2013. – Ч. 1. – С. 26–28. (0,2 д. а.).

18. Фалько Є. А. Теоретичний аспект дослідження туризму як галузі діяльності / Є. А. Фалько // Інвестиційні та інноваційні пріоритети діяльності економічних суб'єктів: збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 6–7 грудня 2013 р.) / ГО «Центр економічних досліджень та розвитку» : у 3 ч. – Одеса : ЦЕДР, 2013. – Ч. 3. – С. 29–31. (0,2 д. а.).

19. Фалько Є. А. Аналіз основних функцій міжнародного туризму / Є. А. Фалько // Сталий розвиток промисловості та суспільства : матеріали Міжнародної науково-технічної конференції. – Кривий Ріг : ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2013. – Т. 1. – С. 59–60. (0,2 д. а.).

20. Фалько Є. А. Умови та чинники розвитку міжнародного туризму / Є. А. Фалько // Сталий розвиток промисловості та суспільства : матеріали Міжнародної науково-технічної конференції. – Кривий Ріг : ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2013. – Т. 1. – С. 58–59. (0,2 д. а.).

21. Фалько Є. А. Роль та значення іноземних інвестицій для української економіки / Є. А. Фалько // Сталий розвиток промисловості та суспільства: матеріали Міжнародної науково-технічної конференції, 22–25 травня 2012 р. – Кривий Ріг : ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2012. – Т. 1. – С. 138-139. (0,2 д.а.).

22. Фалько Є. А. Сутність «зелених інвестицій» та їх залучення в Україну / Є. А. Фалько // Сталий розвиток промисловості та суспільства: матеріали Міжнародної науково-технічної конференції, 22–25 травня 2012 р. – Кривий Ріг : ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2012. – Т. 1. – С. 137–138. (0,2 д. а.).

23. Фалько Є. А. Особливості захисту прав інтелектуальної власності в Україні / Є. А. Фалько // Стратегія економічного розвитку країн в умовах глобалізації: матеріали третьої міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів, 17–18 лютого 2012 р. : у 5 т. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2012. – Т. 4. – С. 68–70. (0,2 д. а.).

24. Фалько Є. А. Національний ринок цінних паперів і шляхи підвищення ефективності його функціонування / Є. А. Фалько // Проблеми соціально-економічного розвитку в контексті інтеграції України в систему світового господарства : збірник статей за матеріалами наукових досліджень магістрантів / упор. д.е.н., проф. Л. М. Тимошенко, к.е.н., доц. С. Е. Сардак. – Дніпропетровськ, 2011. – С. 191–208. (0,4 д. а.).

25. Фалько Є. А. Кредитне співробітництво України з МВФ та його вплив на подальший розвиток держави / Є. А. Фалько // Наслідки фінансово-економічної кризи і перспективи економічного зростання в Україні : матеріали регіональної науково-практичної студентської конференції / за заг. і наук. ред. С. Е. Сардака. – Дніпропетровськ, 2010. – С. 143–147. (0,2 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Фалько Є. А. Розвиток інформатизації міжнародного туристичного бізнесу в умовах глобалізації. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини. – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2014.

У дисертації досліджено розвиток туристичного бізнесу в умовах інформатизації та глобалізації і розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення державної підтримки розвитку інформатизації суспільства в контексті забезпечення конкурентних переваг суб'єктів туристичного бізнесу на глобальному ринку. Висунуто та перевірено гіпотезу щодо впливу глобальної інформатизації туристичного бізнесу на монополізацію ринку туристичних послуг і макроекономічні показники національних економік країн світової економіки; з'ясовано сутність, визначено об'єкт і напрями розвитку глобальної інформатизації туристичного бізнесу.

Проаналізовано сучасні тенденції розвитку глобальної інформатизації туристичного бізнесу; виявлено позитивні тренди збільшення туристичних потоків і доходів від туризму у мегарегіонах світу; встановлено, що розвиток інформатизації туристичного бізнесу позитивно впливає на міжнародний ринок праці у відповідних його сегментах.

Розроблено та апробовано критеріальний тримірний формат оцінювання розвитку інформатизації туристичного бізнесу в умовах глобалізації, застосування якого дало змогу виокремити серед країн світу вісім кластерів з характерними ознаками; математично доведено, що ступінь інформатизації

суспільства є важливим чинником формування конкурентних переваг у сфері туристичного бізнесу на глобальному ринку туристичних послуг.

Проаналізовано сучасні тенденції розвитку інфраструктури інформатизації туристичного бізнесу; виявлено ознаки монополізації ринку глобальних розподільних систем. Здійснено кореляційний аналіз впливу інвестицій у сфері інформаційних технологій на доходи від туристичної діяльності в країнах з різним ступенем економічного розвитку; математично підтверджено поглиблення нерівномірності фінансових потоків у бік туристично-активних країн з високим рівнем економічного розвитку та ступенем інформатизації суспільства.

Оцінено на підставі аналізу стану та тенденцій розвитку інформатизації туристичного бізнесу в Україні фактори впливу на доходи від туристичного бізнесу; досліджено алгоритм управління розвитком туристичного бізнесу України та окремих європейських країн; запропоновано шляхи вдосконалення стратегії розвитку інформатизації туристичного бізнесу України в контексті отримання міжнародних конкурентних переваг.

Ключові слова: глобальна інформатизація туристичного бізнесу, туристична активність, глобальні тренди, ознаки монополізації ринку, критеріальний тримірний формат оцінювання, національна стратегія, Україна, євроінтеграція, розвиток інфраструктури туризму, бізнес-моделі.

АННОТАЦІЯ

Фалько Е. А. Развитие информатизации международного туристического бизнеса в условиях глобализации. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 – мировое хозяйство и международные экономические отношения. – Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Львов, 2014.

В диссертации исследовано развитие туристического бизнеса в условиях информатизации и глобализации и разработаны практические рекомендации по совершенствованию государственной поддержки развития информатизации общества в контексте обеспечения конкурентных преимуществ субъектов туристического бизнеса на глобальном рынке. Выдвинута и проверена гипотеза о влиянии глобальной информатизации туристического бизнеса на монополлизацию рынка туристических услуг и макроэкономические показатели национальных экономик стран мировой экономики; определены сущность, объект и направления развития глобальной информатизации туристического бизнеса.

Проанализированы современные тенденции развития глобальной информатизации туристического бизнеса; выявлены положительные тренды увеличение туристических потоков и доходов от туризма в мегарегионах мира; установлено, что развитие информатизации туристического бизнеса положительно влияет на международный рынок труда в соответствующих его сегментах.

Разработан и апробирован критериальный трехмерный формат оценки развития информатизации туристического бизнеса в условиях глобализации, применение которого позволило выделить среди стран мира восемь кластеров с

характерными признаками; математически доказано, что уровень информатизации общества является важным фактором формирования конкурентных преимуществ в сфере туристического бизнеса на глобальном рынке туристических услуг.

Проанализированы современные тенденции развития инфраструктуры информатизации туристического бизнеса; обнаружены признаки монополизации рынка глобальных распределительных систем. Осуществлен корреляционный анализ влияния инвестиций в сфере информационных технологий на доходы от туристической деятельности в странах с разной степенью экономического развития, математически доказано углубление неравномерности финансовых потоков в сторону туристически активных стран с высоким уровнем экономического развития и степенью информатизации общества.

На основе анализа состояния и тенденций развития информатизации туристического бизнеса в Украине оценены факторы влияния на доходы от туристического бизнеса; исследован алгоритм управления развитием туристического бизнеса Украины и отдельных европейских стран; предложены пути совершенствования стратегии развития информатизации туристического бизнеса Украины в контексте получения международных конкурентных преимуществ.

Ключевые слова: глобальная информатизация туристического бизнеса, туристическая активность, глобальные тренды, признаки монополизации рынка, критериальный трехмерный формат оценивания, национальная стратегия, Украина, евроинтеграция, развитие инфраструктуры туризма, бизнес-модели.

ABSTRACT

Falco E. A. The informatization of international tourism in the context of globalization. – Manuscript.

Thesis for a candidate of economic sciences, specialty 08.00.02 – world economy and international economic relations. – Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, 2014.

In the thesis the development of tourism has been investigated in terms of globalization and informatization, and practical recommendations have been prepared for improving the state support of development of information society in the context of the competitive advantages of the subjects of tourism in the global market.

The hypothesis that had been put forward and verified was about the impact of global informatization on the tourist market monopolization and the national macroeconomic indicators in the world economy; there have been formed the essence and object as well as direction of the global informatization of the tourism.

The current trends of the global informatization of tourism business have been analyzed; increasing tourist flows and revenues in the mega-regions of the world have been revealed; it provides that the tourism informatization has a positive effect on the international labor market in related segments.

There has been developed and approved a three-dimensional criteria assessment of tourism informatization in the context of globalization, which is

allowed to divide countries by eight clusters with common characteristics; mathematically it was proved that the level of the informatization of the country's society is an important factor in the formation of competitive tourism in the global market.

The current development trends in information infrastructure of tourism have been analyzed; the signs of market monopolization of the global distribution systems have been discovered. The correlation analysis of the influence of investments on the income from tourism activities in IT sphere in countries with varying degrees of economic development has been performed; the growing inequality of financial flows towards the tourist-active countries with a high level of economic development and society informatization has been mathematically proved.

Based on the analysis of the informatization trends in the tourist business in Ukraine the impact on income from tourism has been evaluated; the algorithm of management of tourist industry in Ukraine and selected European countries has been investigated; the improvement in the strategy of the tourism informatization in Ukraine in the context of receiving international competitive advantages has been suggested.

Keywords: global informatization of tourism, tourist activity, global trends, signs of market monopolization, three-dimensional criteria assessment, national strategy, Ukraine, European integration, the tourism infrastructure development, business models.

Підписано до друку 27.04.2015р.
Формат 60x90/16. Папір офсет. №1.
Умовних друк. арк. 0,9
Тираж 100 прим.
Замовлення № 1405/1

“Салон оперативної поліграфії”
м. Львів, вул. Київська, 6
тел./факс.: (032) 237-89-89